

ЧАС ВИМАЛЬОВУЄ ІСТИНУ (ІГОР ТОКАРУК)

Чільне місце в образотворчому мистецтві Прикарпаття посідає постать Івано-Франківського живописця Ігора Токарука. Мистець є автором різножанрових живописних полотен. Стаття приурочена до 50-ти літнього ювілею художника.

Ключові слова: І.Токарук, мистецтво, малярство, картина.

Час на календарі життя художника з Івано-Франківська, голови Обласної організації Національної Спільки художників України Ігора Петровича Токарука наближається до рубіконної відмітки 50. Час коли слід оглянутися назад і подивитися вперед, спинитись на мить в стрімкому життєвому леті, але не для перепочинку, а для осмислення обривів будуччини.

Серед мистців його генерації ім'я Ігора Токарука знане. Його твори закуплено Міністерством культури та мистецтв України, дирекцією Національної Спільки художників, Музеєм народознавства ім. Т.Г.Шевченка в канадському місті Палермо. Численні твори художника потрапляють до музеїв, приватних колекцій як в Україні так і за її межами – в Німеччині, США, Аргентині, Австралії, Росії, Франції, Великій Британії, Іспанії. Його живопис завше помітний у виставкових залах, громадських інтер'єрах чи помешканнях завдяки високій культурі виконання, своєрідному колориту та оригінальній фактурі живописної поверхні. У його творчому доробку десятки й сотні творів на релігійні та фольклорні мотиви, портрети, пейзажі, абстрактні композиції тощо.

Формування власного творчого обличчя, мистецького кредо, художника Ігора Токарука пройшло довгу і складну еволюцію. Це була дистанція перманентних звернень від міфів реалізму до міфів біблійно-євангелійних і, овіяних легендами, античних та фольклорно-етнографічних. Йдеться не про звичну інтерпретацію міфу засобами малярської техніки, а про таке його тлумачення де реальне переплітається з нереальним, загальнолюдське, дозоване нюансами авторського пережиття, що дозволяє ставитися до міфу як до живої динамічної тканини, дошукуватися у його містичних глибинах повчальних для кожного етичних уроків.

На пошуки такого тлумачення пішло чимало років з його півсотні. Плин божественного мистецького життя криє у собі багато підводних та поверхневих перешкод. Для художника дуже легко можна було б впасти в дидактичну тональність, або вдатися до тривіальних повторів уже пройденого. Чи, зрештою, стати звичайним компілятором. Але Івано-Франківськ інтелектуальний, творчий, національно-культурно зорієнтований, попри свою образотворчу провінційність, таких речей не прощає.

Ази мистецтва Ігор отримав в Івано-Франківській художній школі під пильним і вимогливим оком В.Чазова, М.Варені, був старостою групи, що означало довіру і передбачало чималу відповідальність. Будучи дитиною міста,

сином Майзлів, який з повітрям вбирав красу міської станиславівської архітектури, Ігор Токарук формувався в час благословенної присутності наших європейських метрів М.Зорія, Я.Лукавецького та Д.Іванцева, українських художників О.Заливахи та особливо М.Фіголя.

Для Токарука саме Михайло Павлович Фіголь став тим вчителем про якого принято говорити як про Вчителя з великої літери. Спілкування з Фіголем, творча співпраця з ним, могли дати більше аніж престижна закінчена вища мистецька освіта, чим так звикли хизуватися художники для яких диплом – мистецька корона чи лавровий вінець. Однак, визначальним для художника, у всі часи, було те, що ти, і як, можеш зробити власноруч. Ігор має дві вищі освіти, щоправда обидві незакінчені, одна мистецька, друга – історична. До речі, дружина, син і донька Ігора Токарука історики за освітою.

Під впливом авторитету М.Фіголя, Ігор виявив добру волю пройти періоди малярства самого Фіголя – від академічного живопису, зорієнтованого на фундаментальний рисунок, до живопису декоративного, символічно-узагальненого зорієнтованого на українську ікону, народне мистецтво. Ігор Токарук, як художник, формувався малярськими рухами вже каталізованими та відфільтрованими М.Фіголем, З.Кецалом і як живописець, доволі швидко пройшов етап переходу від проблем тону та кольору через пленер, до проблем образу та ідеї через формальні композиції. Праджерелами творчих інтенцій Токарука були краєвиди. В кращих роботах того періоду його живописна манера вільна, експресивна, контрасна. Він любить широкі, сміливо покладені мазки і водночас пуантилістичні прийоми. Домагається вібрації барв на заґрунтованій площині полотна, випромінюючи природній слід енергетизму. Твори Токарука мали успіх, виставлялися, закуповувалися, потрапляли до музейних збірок, до збірок шанувальників мистецтва в Україні і за кордоном. Визнання приходило поволі. В 1990 році Ігор Токарук стає членом Національної Спілки художників.

Не обходилося, звичайно й без «творів на замовлення», компліментарних портретів, «продажних» краєвидів, сюрреалістичних експериментів «а-ля Далі», однак й такі речі він намагається робити професійно, вдосконалюючи малярську техніку, як це робить музикант виконуючи набридлі гами, шліфуючи свою виконавську майстерність. Несподівано прийшло захоплення нефігурацією, стала відчутна потреба малювати яскравими, виразними кольоровими плямами водночас узгоджуючи їх в колористичному оточенні, в мереживі ліній, спіралевидних об'ємів та пастозної рельєфної фактури. Крапково-площинний пуантилізм переходить в нове функціональне призначення зберігаючи декоративну барвистість килимових площин.

Неапатажний, інтелегентно врівноважений, спокійний зовнішньо, Ігор Токарук, може вразити калейдоскопом захоплень, в переліку яких література та Достоевський і Франко, музика та Бізе, Вівальді і славетний бітл Пол Маккартні, концерт якого він бачив особисто, кінематограф та Донатас Баніоніс і ще з десятків прибалтійських акторів яких Ігор може перераховувати без найменшої заминки наголошуючи при цьому на особливій симпатії до фільму «Ніхто не хотів помирати», а не «Соляріс», а ще акробатика, танець, автомобіль, комп'ютер і т.д.

Важливим етапом творчого становлення для художника і особистості, яким є Ігор Токарук, було перебування за кордоном. Йому вдалося побувати майже у всіх країнах Європи, побачити нарешті не в ілюстраціях, а на стінах славетних європейських музеїв та виставкових залів твори улюблених художників серед яких і Дюрер, і Рафаель, і Рембрант, і скандальний Енді Уорхол. Відкриттям для нього стало те, що ті новаторські твори, які почали з'являтися в нашій країні в посттоталітарні часи, Європа вже мала з надлишком і датувалися вони 50 – 60 роками минулого століття. Це призвело до усвідомлення необхідності використання в мистецтві не тактики прискороного наддоганання, а використання вже існуючих європейських мистецьких надбань як стартового майданчика, як базису чи фундаменту для творчості в сучасній Україні, без якої себе не мислив і якій не зрадив ні на мить.

Так з'являється ряд цікавих, оригінальних, психологічно-особистісних, містично-міфологічних полотен: «Дзеркало», «Політ» (1997 р.), «Острів» і «Острів-2», «Міст», «Фантом», «Оазис», «Шанс», «Римейк», «Лабіринт», «Атрибут» (1998 р.), «Океан», «Явління» (1999 р.). Вже в самих назвах вербально присутні фантазмогорії космосу, всесвіту, позареальності. Алегоричною мовою живопису автор шукає світову гармонію і досконалість у нашому недосконалому світі, намагається через складні життєві лабіринти та мости знайти острови та оази внутрішнього спокою.

Ці картини Ігора Токарука ставлять проблему, але її не розв'язують. Крапок на «і» художник не ставить, готових рецептів не роздає. Натомість він пропонує, не закликає, а власне пропонує – думайте, шукайте – знайдете. Думайте, що буде з нашими дітьми жахливої чорнобильської епохи – доби усіх смертоносних екологічних катастроф, спричинених людською байдужістю або ситою апатією? Думайте, як знайти внутрішній спокій, як налагодити стосунки один з одним і з самим собою, думайте... Глядач опиняється у ситуації співпереживання або співдії, поза кадром залишаються наслідки цього процесу. В цій грі немає переможців і переможених: час вимальовує істину.

Токаруковий живопис активний, магічний, магнетичний, зорганізований імпульсами експресії. Ця темпераментність його письма спричинилась до дивовижної пульсації, декоративного «світіння», виразної персоніфікації окремих композиційних плям. Логіка його творів полягає в тому, що він не пише як бачив чи відчував, а так, як задумав, свідомо структуруючи живописну площину.

Як в обдарованого колориста, в Ігора Токарука, відчувається тяжіння до розмаїтих кольорових плям, фактур, яскравості, декоративності. У певний час до його стильового поля приходять свідоме обмеження палітри, яка зводиться до активного використання кількох фарб. Аскетизм у кольорі посилив цінність кожного тону, надаючи окремим деталям вагомості й матеріальності. Водночас, живописець не відмовляється від передачі об'єму – світла і тіні, зберігаючи іноді сюрреалістичну ілюзорність навіть при зображенні нереальних уявних об'єктів. Прикладом цьому може бути полотно під назвою «Адам і Єва». Для своєї інтерпретації «вічної теми» художник обрав холодний колорит, сполучення тягучих розбілених в'язких барв, які відкидають навіть найменшу думку про теплий промінь надії чи окраєць світла для двох маленьких людей,

що пливають в яблуневому листочку, як в крихітному кораблику поміж велетенських яблук гріха.

Скупий лаконізм бовваніючих ідолів острова Пасхи, понижена лінія горизонту, колорит і фактура на умовно передньому плані, виявили чудову здатність мистця бути розсудливим у виборі образотворчих та технічних засобів. Три стилізовані скульптури в очікування чогось, як три людські характери, яких не змінити – один задоволений, другий помірковано-байдужий, третій – невдоволений і ніколи задоволеним не буде.

Візитною карткою художника Ігора Токарука, (в прямому і переносному значенні), все ж є його знамениті танці та музики. Ось де в повній мірі проявилися якості Токарука – колориста, Токарука – композитора, Токарука – виконавця, Токарука – українця. «Весільна пара» (1998 р.), «Канада», «Голубка», «Сім-сорок», «Весільний танець», «Полька» (2000 р.), а особливо «Аркан» (2002 р.) – живописні полотна які, як шкіра бубна, як динаміки акустичних колонок звучно і ритмічно відтворюють голоси цимбалів та скрипок, народних ударних та духових інструментів, вигуки, розпашілих від шаленого вихору танцю молодят, гуцулів, музик.

Барвистий народний одяг диктує колорит живописного полотна. Колір Токарукових творів цього циклу висловлює власне іманентне право на сольне звучання, створюючи несподівані пропорції для нових настроїв і жадань. Складається враження, що художник малює легко, з темпераментом, на емоційному піднесенні немов танцює сам. Покладені барви створюють веселкове суцвіття виразних плям. Він не приховує свою любов до яскраво насичених, пастозно змодельованих різноманітних відтінків червоного, сміливо доповнює їх поєднанням білих, жовтих, вохристих тонів, які врешті решт «вступають у танець» з червоними. Сприйняття народної культури, розуміння засад декоративізму в народному мистецтві дали можливість художнику посилити динамічність композиції та кольору живописних творів «танцювально-музичної» тематики.

Здавалося, що після «Аркана» Георгія Якутовича, тему танцю в образотворчому мистецтві не вдасться підняти на новий щабель. Однак це вдалося Ігореві Токарукові.

А тим часом, тишу світлої робітні художника, де на мольберті встановлено нове, ще не розпочате полотно на підрамнику, тривожить телефонний дзвінок. До кого цей дзвінок? До художника, до товариша, до батька, до чоловіка, до голови правління... У житті Ігора Токарука немає сірих буднів на вершині п'ятидесятилітнього рубікону. Вогонь, воду – подолано, залишилось подолати лиш мідні труби. У пошуках, у неспокої, одвічному прагненні до мистецької досконалості – таким виглядає на сьогодні творчий портрет художника, який заслуговує «три по п'ятдесят», за свої п'ятдесят.